

QUAN ĐIỂM PHÁT TRIỂN THỂ LỰC CHO NGƯỜI DÂN TỘC THIỂU SỐ VIỆT NAM

Đặng Văn Dũng*

Tóm tắt:

Từ những kết quả nghiên cứu, phân tích thực trạng phát triển thể lực người dân tộc thiểu số (DTTS) cũng như các chính sách liên quan đến phát triển thể lực người DTTS, đề tài tổng hợp và đề xuất một số quan điểm phát triển thể lực cho người DTTS nhằm tạo cơ sở khoa học cho việc đề ra giải pháp, chính sách phát triển thể lực, góp phần nâng cao chất lượng nguồn nhân lực các dân tộc thiểu số đến năm 2030.

Từ khóa: Quan điểm, thể lực, dân tộc thiểu số.

Perspectives on physical development for ethnic minorities

Summary:

From the results of research, analysis of the situation of physical development of ethnic minorities, as well as policies related to physical development for ethnic minorities, the thesis has summarized and proposed some perspectives in physicality development for ethnic minorities; in order to create a scientific basis for devising solutions and policies on physical development, contributing to quality improvement in human resources for ethnic minorities by 2030.

Keywords: Perspective, physical strength, ethnic minorities.

ĐẶT VẤN ĐỀ

Xuất phát từ điều kiện đặc thù ở miền núi, thể lực của người DTTS còn nhiều hạn chế, Đảng, Nhà nước đã thường xuyên quan tâm phát triển thể lực của người DTTS. Từ sau Nghị quyết 4 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa VI, công tác chăm sóc sức khỏe của nhân dân nói chung trong đó có các dân tộc thiểu số vùng núi, vùng sâu, vùng xa đã được Nhà nước đặc biệt quan tâm và đã đạt được những kết quả to lớn. Từ năm 1986 đến nay, Đảng và Nhà nước ta đã có nhiều chính sách cụ thể để khuyến khích, hỗ trợ người dân các dân tộc thiểu số chăm sóc sức khỏe, phát triển thể lực. Bên cạnh những kết quả đã đạt được thì chính sách phát triển thể lực của người DTTS vẫn còn những hạn chế nhất định, ảnh hưởng trực tiếp đến quá trình phát triển thể lực và chất lượng nguồn nhân lực DTTS. Chính vì vậy, việc đề xuất quan điểm phát triển thể lực của người DTTS được xác định là vấn đề mang tính cấp thiết. Đề xuất này sẽ tạo cơ sở khoa học cho việc đề ra giải pháp, chính sách phát triển thể lực, góp phần nâng cao

chất lượng nguồn nhân lực các dân tộc thiểu số đến năm 2030.

PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Quá trình nghiên cứu sử dụng các phương pháp sau: Phương pháp phân tích và tổng hợp tài liệu; Phương pháp phỏng vấn; Phương pháp điều tra xã hội học.

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ BÀN LUẬN

Từ những kết quả nghiên cứu, phân tích thực trạng phát triển thể lực của người DTTS cũng như các chính sách liên quan đến phát triển thể lực của người DTTS, chúng tôi đã tổng hợp, đề xuất một số quan điểm sau:

1. Phát triển thể lực của người DTTS ảnh hưởng bởi những yếu tố tác động trực tiếp và gián tiếp. Những yếu tố tác động trực tiếp là nhận thức, y tế, chăm sóc sức khỏe và thể dục thể thao. Những yếu tố tác động gián tiếp là giáo dục - đào tạo và phát triển kinh tế - xã hội, xóa đói giảm nghèo

Có nhiều yếu tố tác động đến phát triển thể lực của người DTTS. Tuy nhiên, cần nhận diện đầu là yếu tố tác động trực tiếp và gián tiếp. Đặc

*PGS.TS, Trường Đại học TDTT Bắc Ninh; Email: dangvandungtdtt@gmail.com

biệt, trong số các yếu tố tác động cũng phải xác định những yếu tố cần ưu tiên phát triển và phải có lộ trình cụ thể, tránh chung chung, dàn trải. Đồng thời cũng cần tính đến tính đồng bộ của các yếu tố. Chẳng hạn như tập luyện thể dục thể thao phải gắn liền với yếu tố cân bằng dinh dưỡng mới có thể có tác động tích cực đến thể lực, song muốn đảm bảo dinh dưỡng lại phụ thuộc vào điều kiện kinh tế - xã hội, xóa đói giảm nghèo.

2. Phát triển thể lực của người dân DTTS là nhiệm vụ phát triển của quốc gia, góp phần thực hiện mục tiêu “Các dân tộc bình đẳng, tôn trọng, đoàn kết, giải quyết hài hòa quan hệ giữa các dân tộc, giúp nhau cùng phát triển”

Trong một thời gian quá dài, vấn đề phát triển các DTTS ở Việt Nam chủ yếu xoay quanh chủ đề về phát triển kinh tế, nhằm mục tiêu xóa đói giảm nghèo. Mặc dù về phương diện khoa học, phát triển kinh tế, xóa đói giảm nghèo là tác nhân quan trọng để giải quyết vấn đề thể lực, tầm vóc của người DTTS. Tuy nhiên, đã đến thời điểm, Đảng, Nhà nước cần phải thống nhất nhận thức và coi phát triển thể lực, tầm vóc của các DTTS là nhiệm vụ trọng tâm, chiến lược mang tính cơ bản, cấp bách của quốc gia, nó cần được thực hiện một cách song hành với nhiệm vụ phát triển KT-XH vì mối quan hệ biện chứng giữa 2 nội dung này. Cần phải xác định phát triển thể lực, tầm vóc người DTTS là một nội dung quan trọng trong hệ thống chính sách, pháp luật quốc gia và phải được thể chế hóa trong các chương trình, đề án, dự án, chính sách phát triển vùng DTTS&MN trong những năm tới. Coi đây là một trong những mục tiêu quan trọng hàng đầu trong phát triển con người, góp phần hiện thực hóa mục tiêu “Các dân tộc bình đẳng, tôn trọng, đoàn kết, giải quyết hài hòa quan hệ giữa các dân tộc, giúp nhau cùng phát triển” như Văn kiện Đại hội lần thứ XII của Đảng đã xác định.

3. Phát triển thể lực của người DTTS phải có lộ trình, bước đi và cách thức tác động phù hợp. Lấy nội lực và điểm xuất phát ban đầu của từng dân tộc làm cơ sở, nền tảng; mặt bằng chung về thể lực của cả nước làm mục tiêu và sử dụng đặc điểm văn hóa, con người, điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội của từng tộc người là một trong những công cụ quan trọng để phát triển

Thực tiễn tình hình dân tộc ở nước ta cho thấy ngoài những đặc điểm chung của các DTTS, mỗi dân tộc, mỗi vùng miền (miền núi phía Bắc, Tây duyên hải miền Trung, Tây Nguyên, Tây Nam Bộ) đều có những đặc điểm đặc thù riêng có, gắn với đặc điểm địa văn hóa, địa chính trị, địa kinh tế...

Trong các DTTS, có những nhóm dân tộc đã tiệm cận với sự phát triển chung của cả nước nhưng cũng có một bộ phận không nhỏ các dân tộc đang trong điều kiện rất khó khăn. Mặc dù có thể nói, phát triển thể lực, tầm vóc người DTTS là một nhiệm vụ cơ bản, rất cấp bách mang tính quốc gia cần phải giải quyết, nhưng cần phải được tiến hành một cách thận trọng, bài bản, có lộ trình, bước đi và cách thức tác động phù hợp với từng dân tộc, từng khu vực, từng giai đoạn.

Cần thống nhất quan điểm giải quyết đó là phát triển thể lực dựa trên nội lực, những năng lực và điều kiện nội tại của từng dân tộc, từng khu vực, coi đó là cơ sở, là nền tảng để tác động. Mục tiêu là hướng đến sự hòa nhập với mặt bằng chung của cả nước, nhưng không áp đặt, chủ quan, nóng vội, dùng ngoại lực thay thế nội lực, mà phải dựa trên văn hóa, con người, điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội của từng tộc người coi các yếu tố này là công cụ quan trọng để giải quyết vấn đề thể lực của từng DTTS.

4. Lấy phát triển kinh tế - xã hội là nhiệm vụ trọng tâm, ưu tiên mang tính quyết định, đột phá để thúc đẩy, phát triển thể lực người dân tộc thiểu số và ngược lại lấy phát triển thể lực để phát triển kinh tế - xã hội vùng DTTS&MN

Rõ ràng, phát triển kinh tế, cải thiện và nâng cao mức sống của người dân các DTTS là giải pháp chủ đạo, đột phá, mang tính quyết định đến việc thúc đẩy, phát triển thể lực của người DTTS. Không thể có con người DTTS thực sự khỏe mạnh về thể chất và tinh thần, không thể cải thiện, nâng cao thể lực, tầm vóc, tuổi thọ con người nếu đói, nghèo vẫn đang là thách thức, là vòng luẩn quẩn chưa thể vượt qua trong đời sống của các DTTS.

Đồng thời với phát triển kinh tế, cần phải giải quyết nhanh chóng các vấn đề xã hội không tích cực làm ảnh hưởng đến phát triển thể lực người

DTTS (phát triển kinh tế cũng là tác nhân quan trọng để thay đổi các vấn đề xã hội, nhưng sẽ giải quyết nhanh hơn nếu trong phát triển kinh tế luôn song hành với tác động để giải quyết các vấn đề xã hội trong đồng bào DTTS) như: Tệ nạn ma túy, nghiện rượu; tảo hôn, hôn nhân cận huyết; các tập quán, thói quen không tích cực trong đời sống xã hội... Đây là 2 mặt của một vấn đề, có tác động tương hỗ qua lại lẫn nhau. Phát triển kinh

Phát triển thể lực cho người dân tộc thiểu số nhằm góp phần nâng cao chất lượng nguồn nhân lực các dân tộc thiểu số

tế, xã hội tạo điều kiện quan trọng để nâng cao thể lực, nâng cao thể lực sẽ tác động tích cực đến phát triển kinh tế, xã hội. Khi xã hội được phát triển, trong đó có trình độ phát triển kinh tế - xã hội sẽ kéo theo những thay đổi tích cực về nhận thức và trình độ dân trí, lúc đó tự thân các DTTS thiểu số sẽ biết mình phải làm gì, hành động như thế nào để nâng cao chất lượng cuộc sống cho chính họ, trong đó có duy trì và phát triển thể lực.

5. Phát triển thể lực của người DTTS phải có trọng tâm, trọng điểm, trong đó tập trung vào: sức khỏe sinh sản, sức khỏe bà mẹ trẻ em và thể hệ trẻ; các vùng, các DTTS có điều kiện KT-XH khó khăn và đặc biệt khó khăn, tình trạng thể lực kém và các dân tộc thiểu số rất ít người

Trong bối cảnh kinh tế, xã hội của các DTTS chậm phát triển, đói nghèo đang là bài toán nan giải chưa được giải quyết, thể lực và tầm vóc con người thấp hơn so với mặt bằng chung, cùng với điều kiện nguồn lực quốc gia hạn hẹp, có nhiều nhiệm vụ phải ưu tiên, thì việc tiếp cận, giải quyết vấn đề phát triển thể lực của người DTTS cần phải đặc biệt chú ý đến quan điểm “Phát triển có trọng tâm, trọng điểm”.

Tất nhiên, vẫn cần có chiến lược mang tính tổng thể đề cập một cách toàn diện về tất cả các vấn đề, giải pháp để phát triển thể lực của người DTTS. Trong hàng loạt những vấn đề cần phải

lựa chọn, cần xác định các “đầu mối, điểm nút” để khi chúng ta sử dụng công cụ chính sách “kích hoạt” vào vào các “đầu mối, điểm nút” sẽ đem lại những tác động tích cực mang tính dây chuyền, tạo ra hiệu lực, hiệu quả cao nhất. Với yêu cầu đó, đồng thời dựa trên thực trạng tình hình thể lực của con người DTTS như hiện nay, trọng tâm, trọng điểm cần chú ý trong phát triển thể lực các DTTS đó là: tập trung vào làm tốt công tác sức khỏe sinh sản, sức khỏe bà mẹ trẻ em và thể hệ trẻ; tập trung vào các vùng, các DTTS có điều kiện KT-XH khó khăn và đặc biệt khó khăn; các DTTS rất ít người... Đây là những chiều cạnh mà khi giải quyết tốt vấn đề sẽ đem lại tác động rất lớn trong bối cảnh nguồn lực hạn chế.

6. Phát triển thể lực các DTTS là trách nhiệm của các cấp ủy Đảng, chính quyền, đoàn thể, tổ chức xã hội, cộng đồng xã hội và toàn thể nhân dân các DTTS, trong đó Nhà nước có vai trò hàng đầu (ban hành cơ chế, chính sách và bảo đảm ngân sách; huy động, sử dụng hiệu quả các nguồn lực; cung cấp các dịch vụ để phát triển thể lực, tầm vóc của đồng bào các DTTS...)

Với đặc điểm thể chế chính trị của nước ta, vai trò lãnh đạo của Đảng là rất quan trọng. Nhận thức được vai trò quan trọng của phát triển thể lực người dân các DTTS là việc cần phải làm nhưng nhận thức đó phải chuyển thành cơ chế, chính sách cụ thể.

Cùng với sự phát triển của văn hóa truyền thống, các môn thể thao dân tộc cũng được phát triển mạnh mẽ

Trước khi trở thành cơ chế, chính sách cụ thể, nhận thức cần được chuyển hóa thành chủ trương, đường lối của Đảng. Các cấp ủy đảng từ Trung ương đến địa phương (nhất là các địa phương có đông đồng bào DTTS đang sinh sống) cần phải xác định phát triển thể lực của người dân các DTTS là trách nhiệm thường xuyên và của các tổ chức chính trị, xã hội có trên địa bàn. Nội dung này cần phải được thực hiện trong các văn bản, nghị quyết phát triển KT-XH vùng DTTS&MN của các cấp ủy Đảng và chính quyền. Khi và chỉ thị phát triển thể lực của người DTTS được đưa vào nghị quyết của Đảng, chính quyền các địa phương mới có cơ sở thể chế hóa thành các hành động chính sách; các chương trình đề án, dự án phát triển thể lực người DTTS. Như vậy, để phát triển thể lực của người dân các DTTS, cần có sự vào cuộc của các cơ quan, trong đó Đảng với vai trò dẫn dắt, đề ra chủ trương đường lối lãnh đạo và nhà nước và các cấp chính quyền có trách nhiệm quan trọng nhất để thực thi các chính sách cụ thể.

KẾT LUẬN

Trong quá trình xác lập các giải pháp, chính sách phát triển thể lực, góp phần nâng cao chất lượng nguồn nhân lực của người dân các dân tộc thiểu số đến năm 2030 cần dựa trên quan điểm phát triển thể lực của người DTTS ảnh hưởng bởi những yếu tố tác động trực tiếp (nhận thức,

ý tế, chăm sóc sức khỏe và thể dục thể thao) và gián tiếp (giáo dục - đào tạo và phát triển kinh tế - xã hội, xóa đói giảm nghèo). Phát triển thể lực của các DTTS là nhiệm vụ phát triển của quốc gia. Phải có lộ trình, bước đi và cách thức tác động phù hợp. Lấy phát triển kinh tế - xã hội là nhiệm vụ trọng tâm, ưu tiên mạnh tính quyết định. Phát triển thể lực của các DTTS phải có trọng tâm, trọng điểm. Đồng thời, cần phát huy cao độ tinh thần trách nhiệm của các

cấp ủy Đảng, chính quyền, đoàn thể, tổ chức xã hội, cộng đồng xã hội và toàn thể nhân dân các DTTS để phát triển thể lực, tầm vóc của đồng bào các DTTS.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Báo cáo chất lọc nội dung 3, *Thực trạng thể lực của người dân tộc thiểu số*, Đề tài cấp quốc gia, mã số: CTDT.23.17/16-20, Trường Đại học TĐTT Bắc Ninh, 2019.
2. Báo cáo chất lọc nội dung 4, *Hệ thống hóa và đánh giá kết quả, tác động của các giải pháp, chính sách phát triển thể lực người dân tộc thiểu số từ đổi mới đến nay*, Đề tài cấp quốc gia, mã số: CTDT.23.17/16-20, Trường Đại học TĐTT Bắc Ninh, 2019.
3. Báo cáo khảo sát đề tài: “Nghiên cứu giải pháp, chính sách phát triển thể lực, góp phần nâng cao chất lượng nguồn nhân lực các dân tộc thiểu số đến năm 2030”, mã số: CTDT.23.17/16-20, Trường Đại học TĐTT Bắc Ninh, 2019.

(Bài nộp ngày 30/3/2020, Phản biện ngày 5/4/2020, duyệt in ngày 24/4/2020)